Број 236. У Новом Саду у суботу 20. октобра 1901 Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за светом.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круна.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“, деоничарског друштва за издавање српских књига и новина, у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Др. Фрања Поточњак.

Последњих дана истицало се у нашим новинама, а и међу нашим светом име др. Фрање Поточњака. Он је данас кандидат за карловачки изборни срез. Њега истиче хрватска опозиција, њега ће званично помоћи српска народна радикална странка, а да је свести, треба да га помогну сви Хрвати и сви Срби тога среза.

Кандидатура др. Фрање Поточњака од далеко је веће важности, но што то многима изгледа у први мах. Истина је, да је др. Поточњак човек слободоумних, демократских начела, и да то много значи. У ову времену потребно је више но икад да не полутанимо. Кад реакција данас тако отворено и безазорно ступа на среду, треба исто тако отворено и безазорно да устају пријатељи народа и да траже за народ оно, што ће му у истини помоћи, а не да полутане и да граде опозицију тек форме ради.

Но ван свега овога др. Поточњака истиче на површину и друго. Он је од оних ретких Хрвата, који је до дна душе своје уверен, да је напредак Хрватске и Славоније једино онда могућ, ако се међу Србима и Хрватима успостави једнодушан и сложан рад, на основу братства, међусобног поштовања и заједничког рада на пољу политичком, друштвеном и економском. И др. Поточњак је од оних још ређих Хрвата, који не само што мисли тако, него има и душевне смелости, да то отворено искаже. И то не само сад, кад су избори на прагу, него је он те мисли заступао и пре, а увек мушки и отворено.

Данас истичу Хрвати и Срби заједнички др. Поточњака, а то је један корак ближе остварењу онога, што треба и мора да наступи у Хрватској и Славонији, ако се хоће да та земља у опште има будућности.

Ми нећемо у овај мах да испитујемо, ко је крив, али истичемо жалостан факт, да је у ову тренутку између Срба и Хрвата дошла несугласица до тако великог степена, да се човек мора грозити. И у тој тавној ноћи, кад видимо где трећи, и четврти, и пети, употребљују тај раздор у своју корист, онда је истицање др. Фрање Поточњака у карловачком изборном срезу светла тачка у тој црној ноћи.

Данас још нису у стању сви да то виде, али ће доћи време, кад ће велика невоља отворити очи и Србима и Хрватима, и кад ће и једнима и другима добро доћи онај стуб са хрватске стране, преко кога се може ударити ћуприја између завађене браће. Да учврстимо тај стуб, то треба да је задаћа не само Хрвата него и свесних Срба.

Ето то значи данас истицање др. Поточњака у карловачком изборном срезу. Ко има свести, треба да помогне Поточњака. Он хоће политику у народном правцу, на братској и словенској основи.

А његов протукандидат то је др. Лаза Секулић, човек без икаква значаја, без и најмање политичке вредности, то је лутка која би умела једино да климне главом онамо, камо је бан буде повукао на концу.

Из скупштине.

Београд, 18. октобра.

У скупштини теку даље говори о адреси. И као што то обично бива, није најзначајније оно, што поједини посланици говоре о самој адреси, него је у његову говору најзначајније оно, које се тиче других ствари а не само адресе. Од мојег последњег дописа највећма су запажени говори Стојана Рибарца и Љубе Живковића.

Стојан Рибарац ушао је из редова посланика и стао на говорничку трибину (што иначе није обичај у српској скупштини) и оданде је прокламовао ово: Либерална странка очистила се од грехова прошлости и искупила се овде да брани начела демократије, и да заступа интересе народа и ничије друге.

Кад је Рибарац говорио, како се либерална странка очистила од грехова прошлости, узвикнули су посланици са свију страна: „Кад брже!“ На сваки начин оно даље у говору Рибарчеву требало би да значи, да је либерална странка одбацила свој полутански програм и да је ступила на поље демократије. Питање је да ли се овај говор Рибарчев може сматрати као нов програм целе либералне странке. Опште је уверење да не може. И није довољно кад Рибарац говори једно, а либерални програм друго. Из говора Рибарчева остало је само то признање, да је либерална странка до сад много грешила, и борила се за личне а не за народне интересе. Треба да будемо праведни, па да то признање упишемо у добру страну Рибарчева говора.

Љуба Живковић изјавио је, да се неће ни бавити ништавом адресом, но хоће овом приликом да обележи своје становиште. За тим је оштро критиковао намет нути устав. Нарочито је у њему напао сенат и оне тачке, које говоре о наследству престола. Доказивао је да се противи и историји и свађању народа, да наследник српскога престола може бити и женско. Бранио је чисту уставност и нападао владу, и додирнуо оне разговоре, који су кружили Србијом у последње време. Ти гласови нису довољно опровргнути. Изјавио је, да поручик Луњевица не може да буде наследник престола Србије, он није никаква личност за то. Председник је више пута упадао говорнику у реч и закраћивао му говор.

Адреска дебата трајаће по свој прилици ове целе недеље, ако не и дуже, јер има још више пријављених говорника.

Изборно кретање.

Митровица. У Митровици се сада ради живо за три кандидата. За Мојића ради он сам, раде либерали а раде и неки радикали, којима је са извесне стране потурена преварна и лажна вест, да ће др. Красојевић у последњем часу захвалити. За Ћиру Милекића ради он сам за себе, и сви они без разлике странака, које је он обвезао каквим личним услугама па раде на жалост и неки виђенији радикали из локалних разлога. За др. Красојевића раде чисти радикали и околица. Како странка Мојићева тако и Милекићева протурују свакојаке лажне гласове о нашем званичном радикалном кандидату и под видом честности обарају кандидата нашега а свето тобоже у корист Мојићеву а у ствари са-

ПОДЛИСТАК.

У СПОМЕН ПЕДЕСЕТ-ГОДИШЊИЦЕ ПО САМРТИ ПЕТРА ДРУГОГ, ПЕТРОВИЋ-НЕГОША

дне 19. октобра 1901.

II.

Год. 1850. допаде владика Раде опаке бољетице: суве болести (хектике) те мораде поћи у топле краје, у Италију, да тражи бо́љи својој лека. Обиђе мал-не све велике вароши Талијанске и поименце Рим, Неапољ, Фиоренцу, Ђенову, Турин и Млетке (Венецију). Пео се и на Везув, високо брдо ватрометно, и написао дивну песму о Помпеји. Тај његов пут, право рећи: беше триумфални поход, по најлепшем крају земаљском... с о́вога света на онај! Свуд царски дочекиван, свуд господски почашћен, свуд величајно слављен и признат. Прочитајте та, поменута Писма Љубе П Ненадовића, па ћете и са́ми рећи: Тако је!

У Риму је разгледао све, што се тамо на први мах видети може, и чему се свак жи́ви диви! Највећма му се допаде црква Св. Петра. У њој, у кубету написа и дивну химну Богу (трећу, од три најузвишеније у свој књижевности света. Прва је рускога песника Державина; друга немачкога песника Клајста превео нам је прота Васа Живковић). Цркву ту сам је премерио корацима, и рекао пратиоцу и пријатељу своме Љуби П. Ненадовићу да запише: 186 корака је дугачка а 130 широка! Римском папи не хтеде ићи у походе, ма да му глас донеше из двора папина, да би се тому папа радовао, и примио би га, како владика хоће — и без церемонија. Па ипак се једаред нехотице сукоби владика с папом. Кад се једнога вечера враћао кући, у гостионик, и возио улицом, близу моста Сан-Анђела — наједанпут кочијаш притера кола крају и заустави; скочи доле, отвори врата на каруцама и брзо рече владици: „Ечеленца! Заповедајте изаћи!“ — „Зашто?“ упита га владика зачуђен — „Иде — вели — свети отац (папа), и сад ће овуда да прође!“ — „Па, нека га, нек иде! одговори владика; он има свој пут, а ми имамо наш“... Кочијаш, кад виде да владика седи и не миче се, уплаши се, бојећи се да не буде што год каштиган. Обичај је и наредба била, да сваки папу на ногама дочека, кад папа куд прође. И сами кнезови и највећи енглески лордови изађу из кола, и стоје на ногама, док папа мимо њих прође, кад се тако деси где. И пратиоци га његови замоле, да изађе из кола. Владици беше криво толико наваљивање; затвори врата од кола и срдито рече: „Божа ти вјера, ја не хоћу срамотити оно мало Црногорскога народа. Нека иде папа својим путем; нека слази с кола, ко му је и досада слазио: владика Црногорски заиста неће!“ И остаде у колих. И папа, сред сјајне своје пратње, провезе се крај владике. Владика га ле́по виде из кола, и беше му по вољи што га виде. „Бар — рече — не може нам се она пословица казати: Био у Риму а није видео папу!“ Папа је наредио био, да се владици свуд, и у свем буде на служби и услузи при разгледању цркава и знаменитости тамошњих. Свуда је пратио га — по наредби папиној — један калуђер францисканац, по имену Ћурчић, родом из Дубровника, млад, учеван и врло разборит човек, и врло лепо говораше српски. „Владика у Риму није готово никоме ишао у визите. Њему је долазило више знаменитих и великих људи, особито Руса, који онде бише. Многи фратри и свештеници из Хрватске, Славоније и Далмације, који се тада онде по манастирима или иначе у служби налазише, похађали су владику. Они се врло радоваху, кад видеше како владика, независно од вере, говори о родољубљу и је-

мој у корист Милекићеву. Чудновато је, да баш лични пријатељи Милекићеви протурују вест, како је Мојић сигуран и како ће он оборити Милекића а у исто доба протурују вест, како ће Мојић ако буде изабран за посланика радити на томе, да се код владе додвори и задобије за себе место котарског лечника. Но протурују у исто доба и ту вест, да ће Мојић — ако раније добије уверење од надлежних фактора већ пре избора — ил' управо пред сам избор, тргнути своју кандидатуру, одустати од избора, збунити тиме своје присталице и помоћи тиме и створеном забуном да Милекић буде изабран. Обе странке — Мојићева и Милекићева вредно врбују присташе Красојевићеве и наговарају их да одустану од Красојевићеве кандидатуре и позову га да отступи тобоже у интересу саме ствари, да тиме бајаги што сигурније оборе Милекића, интригира се, лаже, вара измишљава нечувено. Др. Красојевић се није отимао за митровачки мандат, него га је примио кад су изасланици Митровице и околице то од њега захтевали, а наше је уверење, да он ни у ком случају и никоме за љубав не сме више одустати од те кандидатуре, ни свога образа ради, ни образа странке радикалне. И ми смо уверени, да он то неће ни у ком случају ни учинити.

Доћиће дан избора, и онда ће се јасно видети, коме је стало до личних рачуна а коме до сузбијања система. И рекли би, да није више далеко дан, кад ће се пред лицем читавог народа многоме здерати лажна образина и приказати их свету у свој њиховој ругоби. **Д.**

*

На овај допис имамо ово да примetимо. Искрени пријатељи народне ствари не смеју се дати збунити лажима и подвалама, ма долазиле они са које стране, а ми смо овлаштени изјавити од стране др-а Красојевића, да он никоме за љубав и ни у ком случају одступити неће. Радикална странка дужна је потпомоћи његову кандидатуру, а сваки који против њега ради, нека се више не хваста пред светом да је радикал. Време је да се расчистимо, и да видимо, ко је вера а ко је невера. Др. Мојић није никад био човек од политике, нико не зна његова начела, ако их у опште има. Зна се да је имао личних судара са Милекићем, и да се кандидовао из личне освете. Под том заставом не треба нико на биралиште, чланови радикалне странке смеју то најмање. Маску доле господо и борите се отвореним визиром. (Пр. уредништва „Заставе“.)

* * *

Чалма. Овде нам је дошао жупанијски комесар, и остаје док се избори не сврше. А притисак је такав, да није слободно ни тројици састајати се. Оваког чега нисмо запамтили.

* * *

Митровица. Др. Ђура Красојевић, кандидат српске народне радикалне странке за митровачки срез, држаће свој програмни говор сад у недељу 21. октобра (3. новембра) у 2 сата после подне, у Српском Дому.

Политички преглед.

Аустријски државни сабор. У седници од прошле среде, говорио је председник министарства др. Кербер. Ограђује се против пребацивања, да је позвао Аустрију у борбу против Угарске. Он је хтео само да позове на прикупљање целокупне снаге, да се чувају интереси Аустрије у часу, кад се полаже економски темељ државе за дужи низ година. Аустрија и Угарска су пред целокупним иностранством као једна држава и нема разлике међу њима, али се мора пазити, да оба дела монархије справедљиво и јевтино пријатељују један с другим и живе потпуно лојално. Аустро Угарска се цени у иностранству према томе, како Аустрија и Угарска стоје једна према другој. Председник министарства жали, што је један говорник устао против војске и чиновништва и брани владу од пребацивања, да она не поклања доста велику пажњу привреди. Што се тиче покрета против Рима, председник министарства вели, да је дужност владина, да спречава сваки изгред и да према сваком поступа строго по закону. Влада ни за часак није сметнула с ума, да је питање о народностима важно, али је овом питању претпоставила привредна питања из разлога, што је то била прека потреба, да становништво не осиромаши. А чим се питање о народностима било с које стране схвати као питање моћи, влада мора пре свега чувати моћ државе, остављајући народносну борбу странкама, јер она се мора старати за развитак народа и за одржавање реда (кретање међу Чесима и ларма).

Прилике у Маћедонији и Ст. Србији. Из Солуна јављају да је скопљанском валији Киазим паши пошло за руком, да у целом вилајету поврати ред и мир. Арнаутска племена у срезовима тиранском и елбанасском, која су још до пре недељу две претили с побуном, изјавили су сада, да се покоравају власти и прешли су својим „обичним пословима“. Због тога се неће слати ни војска у Дибру и горњу Албанију. Да нису ово учинили Арнаути само с тога, како би спречили изашиљање војске против себе. Јер и до сад су они у сличним приликама изјављивали покорност и прилазили својим „обичним пословима“, који су се састајали у томе, да убијају, робе и пљачкају јадну рају. А кад власти хоће да им стану бар мало на пут они се онда буне. И не може нас ни најмање изненадити, ако за најкраће време опет чујемо, да је међу арнаутским племенима метеж.

Анексија Крита. Из Цариграда јављају лондонском „Тајмсу“, да је турски посланик у Петрограду известио султана и турску владу, е је присаједињење Крита Грчкој неизбежно и да ће да се изврши за врло кратко време.

Француско-турски спор заоштрен. Француско-турски спор који се недељама већ отеже, сад као да је дошао до прелома. Француска је изаслала своју флоту да демонстрира у турским водама. То значи на просто, да искаже порти незадовољство и да јој рекне, плати, или ћемо да се наплатимо. Познато је у чему се ствар састоји. Француски подузетници саградили су у Цариграду велико стовариште. Турска влада није хтела да испуни дате обвезе овима. Подузетници су се обратили на француског конзула. Овај је узео ствар као своју, и кад на његове кораке није хтела порта ништа да учини, он је прекинуо с њоме дипломатске односе. Порта није умесно радила, јер се вара, ако мисли, да Француска неће према њој исто тако поступити, као што би поступиле и све остале силе. И сад кад Француска изашље своју флоту, Турска не само да ће морати испунити своје обвезе и платити, већ ће бити и понижена. А за Турску је најмање сада време да изазива злу вољу Француске, када се и онако живо ради на присаједињењу Крита Грчкој. Најновије вести ово су: Из Брисла и Лондона јављају ако Турска одмах не прими предлоге Русије, француска ће флота за недељу дана бити у турским водама. Из Париза јављају: Средоземна француска флота отпловила је у разним правцима на маневар. Заповедник ове флоте добио је налог, да са једним одељењем њеним отплови у турске воде и заплени царинарне и Солуну или Митиленама. Но без сумње биће у Митиленама. Ово оделење флоте састоји се из две крстарице и три оклопнице и носи собом 2000 војника за искрцавање на суво.

Рат између Енглеске и Транзвала. Стигле су вести о најновијој великој победи Бура. По брзојавима из Капа, Деларej је 24. о. м. п. н. потпуно поразио енглеског генерала Метијена. Одузео им је сву ратну опрему и сва товарна кола, отео им је и 4 топа. Преко 150 Енглеза је погинуло а још више је заробљено. Борба је била у западном Транзвалу поред Церуста. У бурским круговима је ова победа изазвала велику радост. Енглески званични извештаји не јављају о овом поразу енглеском ништа. Из Лондона знају

динству нашег народа!“

У Неапољу га је неаполитански краљ Фердинанд II. дочекао и примио као и сваког другог суверена, владара-самодршца европског. Краљевски га дочекао на доласку; примио га у своме летњиковцу у Касерти. И краљевски га после испратио — на одласку из Неапоља.

Једно вече, тамо, проведе владика као гост, код Ротшилда на његовој пољском дворцу (вйли.) Друштво било лепо и одлично. Владика био у црногорском оделу, које му врло лепо доликоваше. Разговор се водио француски. Владика био добре воље; говорио је непрестано. Свак се дивио његовим причама и језгровитим досеткама При том причању често је долазио у појетско одушевљење. Куд је год корачио, свуда су га највећа господа и госпође пратиле. У своје, обичне кратке приче, о Црној Гори, мешао је вешто и срећу и несрећу, јунаштво и страховање, победу и погибију; сиромаштво и пожртвовање, патње и уживање... и свак је могао видети ту: да је то песник, да је велики песник!“

Ротшилд је лепо дочекао и почастио владику. Али, није много слушао, како владика говори о Црној Гори и Црногорцима. Он немаде ни мало појезије у себи Кад је владика најлепше ствари причао, Ротшилд запита Љубу П. Ненадовића, који беше уз владику: „Кују-ли се новци на Цетињу?“ Мало после запита и владику: „Зашто не кујете новце у Црној Гори?“ — Владика му одговори: „Кад би се могли од камења ковати, ја бих их одавно почео ковати!“

Тога се вечера познао владика са вице-адмиралом американске војене лађе „Слободијаде“ (Независности), која стојаше у заливу тамо већ неколико недеља. Вице-адмирал одмах, сутра-дан походи владику. Одлазећи замоли га: „да поглавар слободне Црне Горе укаже почаст и посети убојну лађу слободне Америке“. Владика му то обећа. У три сата, тај дан, после подне пошље вице-адмирал чамац по њега Владика узме са собом и песника Љубу П. Ненадовића. За неколико минута стигоше чамцем до лађе, која је стојала по далеко у отвореном мору. Вице-адмирал дочека владику на степеницама лађе и прими га са чамца. И он, и сви официри били су обучени у стајаћим униформама. Војници упарађени, с пушкама одали су војену почаст владици. Музика засвира. Лађа се окити множином застава; на врху им американска са својим звездама. Вице-адмирал почасти, на лађи владику и пратњу његову. Владика ја с одушевљењем говорио, и слушао о Америци, о њеном напретку, о њеним установама — о њеној слободи. На повратку с лађе те америчке, испратише владику исто онако свечано, као и о доласку. Кад је владика сео у чамац и пошао, топови с лађе почеше грувати: двеест и један топ поздрави суверена, самодршца Црне Горе. Збогом! рече му тако. На лађама крај којих се провезоше, разавише заставе у вис. Морнари полетише као тице на катарке. Са обала силан свет клицаше: Евива! Евива! (Живио!). Са једне Грчке лађе поздравише владику бурном песмом, песмом рата — песмом ослобођења!

Један енглески лорд, богаташ дође к њему, и рећи ће му: „Нисам могао поћи из Неапоља, а да се не опростим с Вама: и будите уверени да ми је милије што сам видео и познао Вас, него Неапољ!“ Енглези ретко коме ласкају; богати лордови никад. Замоли владику да му да једну своју слику и да му напише који стих испод слике. Слику даде владика и потписа се. А место стихова рече лорду: „Моји су стихови сви жалосни; ја их не пишем више! Ја пред собом видим гробну плочу, на којој стоји написано: Овде лежи владика црногорски; умрьо је а није дочекао, да види спасење својега народа. И томе имамо највише захвалити вашим земљацима (Енглезима),

само толико да јаве, да је Киченеру поклоњено потпуно поверење, да су му остављене по све одрешене руке, да ће му се послати нова војска, и да ће се рат сад брже свршити, али се не може ни сад тачно рећи кад ће му бити крај.

Вести из места и са стране.

Арнаутска насиља. „Глас Црногорца“ пише: Плав и Гусиње сачињавају део Арбаније где највиша разузданост влада. Крвопролиће и прогонство православних хришћана не прекида се. Околна села наше државе, пуна су тих мученика из прошлих и нових времена. Кнежевска влада не прекида настојавати да висока порта појача своју власт у Плаву и Гусињу, која је пред Арнаутима без значаја; да пошље војску, која би разузђане Арнауте довела до неког сносљивог стања. Успех тих настојавања наше владе састоји се у томе, што је висока порта прошле недеље послала нарочитог комесара, познатог пасификатора у Старој Србији и Арбанији Шемседин-пашу, са четир батаљона стојеће војске. Мисија Шемседин-паше састоји се у томе, да стегне Арнауте од самоволе, да поврати разагнате Хришћане, колико је могуће више па своје огњиште, да уклони главне покретаче крвопролића и разагоњења хришћана, као и то да успостави правилне одношаје пограничне између две суседне државе. Да би рад царског комесара био успешнији, наша влада је одредила свог сталног политичког комесара на Андријевици г. војводу Лакића Војводића бригадира, и капетана Лабовића да с њим ступе у преговоре и да заједничким настојавањем дође до повољних резултата у пасификацији поменутог округа. Рад је отпочет у потпуном споразуму оба комесара и надати се добром успеху.

Бури у Београду. Ових дана дошло је у Београд пет Бура, који су били заробљени од Енглеза на острву Св. Јелене па отуда побегли и преко Француске, Немачке и Аустрије дошли овамо. Одавде преко Ниша и Софије отпутовали су за Одесу откуд ће наставити пут за отаџбину.

Занимљива представа. Обраћамо пажњу нашем грађанству на представу Петра Зебића, коју ће приредити сад у суботу у гранд хотелу „Мајерову.“ Међу осталим држи усијано гвожђе у зуби, игра се усијаном лоптом, усијано гвожђе превлачи преко голих рамена. На плећа меће тежину од 150—200 килограма и два човека чекићи ударају по њој. У зуби држи даску, на коју стају четир човека итд. Све се ово врло ретко даје видети. Претстава почиње у вече у 8 сахата. Улазак је безплатан.

Друштво против алкохола у Србији. Покретачи ове замисли, којима на челу стоји г. др. Јован Данић пустили су проглас на све српске грађане и грађанке и позвали их на збор, који ће се држати 21. о. м. у 3 часа по подне у дворани Грађанске касине ради договора за оснивање друштва против алкохола. Покретачи позивају све друштвене редове, без разлике занимања и пола, на овај збор. Покретачи апелују и на школску омладину, надајући се, да ће и она, одушевљена за све што је лепо и узвишено, прихватити ову здраву мисао и основати своје друштво против алкохола. Лекари, свештеници, професори и учитељи требало би да се на првом месту одазову и да својим примером отворе врата лепшем, кориснијем и идеалнијем животу, по што га проводе, они, којима је алкохол уништио свест о корисном, лепом и узвишеном.

Толстој конфискован у Немачкој. Из Липиске јављају, да је државно одветништво конфисковало једно издање издаваоца Ђене Дидериха. А то је брошира грофа Лава Толстоја у немачком преводу, у којој Толстој одговара руском св. синоду на његову одлуку у погледу његова одлучивања од православне црквене заједнице. Државно одветништво наводи као разлог, да Толстој у својој брошири исмева цркву. „Берлински Тагблат“ примећује на то: Одговор Толстојев синоду, што га је излучио из цркве, штампан је у своје време у свима новинама распрострањен је по целом свету. То остаје један историјски акт, који никад неће бити избрисан из повеснице светске и црквене, па била заплена потврђена или не. И у Русији су одустали од тога да Толстоја због његова одговора судски прогоне. Па зар што је Победоношчев „пропустио“ то да надокнади сакско одветништво. На то је љубопитљива не само Немачка већ и цео свет.

Демонстрације на инсбрушком универзитету. Ђаци Великонемци и даље демонстрирају против новог професора талијанског језика Менестрина. Дворана, у којој је Менестрина требао да држи у понедељак предавање беше пуна ђака Великонемаца и Талијана. Талијани су били посели катедру. Менестрина је дошао до катедре но чим је хтео да отпочне предавање, немачки ђаци почеше лупати ногама, ударати у скамије, и звиждати на сваковрсне звиждољке. Галама је тако ужасна била, да је Менестрина морао напустити дворану. Декан и ректор нису се умешали у ову демонстрацију. Они су отпочели преговоре са немачким ђацима, да се ови умире докле позвани не реше ову ствар. Но немачки ђаци су изјавили, да на ово никако пристати не могу, искуство их учи, да су таке ствари увек претрпаване. Немачки су ђаци пре демонстрација својих, изаслали били професору Менестрини одбор, који му је изјавио да ђаци не демонстрирају против његове личности већ против система утраквизирања. Очекује се да ће универзитетска власт што пре учинити мере, да се демонстрације прекину.

Француски војници — руском цару. У француској војсци је учињен покрет, да сви они војници, који имају одличје за заслуге, даду прилога, те да се за скупљен новац наручи почасна сабља за руског цара. Сабља ће бити право ремек-дело и биће готова крајем новембра, а однеће и предаће је цару париски ветерани.

Катунско учитељско удружење у Црној Гори. Читамо у „Гласу Црногорца“: По претходном споразуму катунски учитељи и учитељице сакупише се на Цетиње 11. септембра ове године, да се споразуму о састављању свога удружења. На овом скупу изабраше привремену управу, одредише цетињске учитеље да израде друштвени правилник, а стално склапање свога удружења одредише да буде на Његушима из особитих обзира према томе историјском месту. Рад се састојао у овоме: 1. Изабрата је управа удружења и то: Председник г. Саво Вулетић; потпредседник г. Илија Бољевић, бајички учитељ; пословођа г. Ђуро Шпадијер, цетињски учитељ и управитељ школе; благајник гђца Анђа Хајдуковић, цетињска учитељица, и књижничар гђца Анђа Милуновић, цетињска учитељица. По избору гости су честитали управи, и зажелели јој срећан рад, по овоме г. И. Бољевић држао је говор о „Одношајима између учитеља и месних власти“; 2. прочитан је друштвени Правилник и после мале измене одобрен је; 3. учињени су предлози, који се односе на друштвени напредак и молбе; 4. одређено је да у Ћеклићима буде следећи скуп 16. децембра ове године, на којему ће бити прочитане две расправе из најпотребнијих сада педагошких питања. На истом скупу држаће се и два угодна предавања и прегледаће се спис Ђура Шпадијера: „Руководство при одговарању у цркви“ за децу основних школа. Овај ће спис друштво издати о свом трошку. По исцрпљеном материјалу који је одређен био за овај скуп, сви присутни пошли су на благодарење у саборну цркву. После благодарења био је свечани обед, којему су присуствовали позвани гости учитељи и учитељице.

Цар Виљем у корист лечења од болести рака. Из Берлина јављају, како су немачки лечнички кругови изненађени једном одлуком немачког цара Виљема. Цар је, наиме, позвао чувенога бактериолога и физиолога, професора Ерлиха из Франкфурта, да сву своју лечничку снагу употреби искључиво на изучавање лечења болести рака. И професор Ерлих одазивајући се жељи царевој, преустројио је свој бактериолошки завод и позвао себи за помоћника једног познатог бечког лечника, који је стекао гласа на пољу испитивања ове болести.

Финансијска криза у Србији. Београдски „Народни Лист“ јавља, да су због финансијске кризе у Србији, банкротирале две велике фирме у Ваљеву, које су тиме упропастиле још десет других фирми.

Борба до истребљења против Црнаца. Из Њу-Орлеана стижу вести, како је у Јужној Америци изродила се борба међу племенима белих и црних људи и то борба, какве не беше тамо већ од 20 година. Борба је поникла у Луисиани пре неки дан. До сад је погинуло три бела и 30 Црнаца. Црнци су држали збор у једној гостионици, која није имала допуштења за точење. И редари дођу у гостионицу и ту се изроди борба. Старешина прначки шчепа револвер и убије два редара, али одма за тим и сам плати главом. Један Црнац, који је баш хтео да говори, с оружјем истрчи на улицу, али пре но што је могао опалити, паде сам мртав на земљу, погођен куглом. И сад настаде борба на све стране. Црнци се склонише у једну зграду и одатле су дотле пуцали на редаре, докле ови не запалише кућу. А кад Црнци стадоше бегати из запаљене куће, редари их све поубијаше. Сутра-дан је борба продужена. Становништво Луисијана заклело се, да ће или поубијати све Црнце или ће их присилити, да иду из места и околине.

Није тигар, него вук. По неким престоничким листовима донела је и „Застава“ вест о неком тигру, који је побегао из не знам које менажерије, те сад чини триста чуда у околини Острогона. Сав свет се, истина, био ужурбао тамо и многи су причали, како су доиста видели — тигра. Али сва та казивања су се показала као лажна, јер кад је већ и војска морала да се употреби против ове опасне зверке, један је од војника убио зверку, али то не беше тигар, но један повећи црни — вук, којег ће сад као реткост да испуне. Овај вук је, дакле, улио страха целој околини, а нарочито од кад је подавио у једном повећем стаду до 40 комада оваца. Ал' онако му је и пресело. Баш ту, где је стадо обично боравило ту су га и дочекали војници, који су били изаслати, јер знало се, да ће иза првог напада, доћи поново, да и опет омасти свој брк. Али у овај мах дође на своју несрећу, да погине и сам, на велику утеху у умирење становништва у целој околини, које је и на крају октобра, виђала у свом страху тропску зверку — тигра.

Кратке вести. У Сентомашу је изабран за пароха Гојко Каћански, досадашњи ђакон тамошњи а син пок. поп-Лазе Каћанског. — У Ст. Футогу је изабран скоро једногласно за пароха Гаврил Шијачки, свршени богослов, а син Косте Шијачког Тате, учитеља старо-футошког. — У Тиса Сент Миклушу изабрана је за учитељицу Павлија Шибулова из Велике Кикинде.

Време. Очекивати је врло хладно време са северним ветровима, а местимице ноћу мраз. — Фалб и на даље прориче суво време и местимице снег.

Вода. Дунав, Сава и Тиса опадају.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 19. октобра.

Загреб. Српска самостална странка обелоданиће листу својих кандидата, у суботу. Терор на разним странама велики. Опозиционим бирачима диктирају власти кућни затвор.

господине, који и мртву турску руку држе под нашом гушом! И кад год видите ову слику, сетите се милијона Хришћана, који су моја браћа, и који, без икаквих права, стоне под нечовечном турском руком; и ви (Енглези) те Турке браните!..“

Године 1851. из Италије дође владика у Беч. Тамо га лечио чувени лечник, професор др. Шкода. И др. Јулије Радишић непрестано је био код њега. Долазио му је и Бранко Радичевић, али и он болан, кукаван, болујући од исте болести, сушице. Владика се радо њим разговарао. Не нашав лека ни у Бечу, врати се у Црну Гору. Кад је с ње угледао Ловћен, подигао је капу и рекао: Нећемо се више нигда растати!

И тако је и било. На Цетињу му испрва боља одлакша — до 13. октобра године 1851. Тај дан почне опет јако кашљати. У постељу није хтео никако лећи. Непрестано је седио у великој столици према ватри. Хтеде сићи у Приморје — тамо је топло и лепо. Зло време заустави га. Не 18. октобра окупили се главари око њега, да га упитају за вољу му последњу: шта-ли што наручити. Од суза и жалости тако не мога проговорити. На послетку Ђировица Церовић рече: „Господару! Тебе се живот крати!“ — „И прекратио се!“ одговори владика. Тада сви главари повичу: „Опрости нам, Господаре, твој хлеб и со!“ Владика исправи главу и гласно рече: „Нек вам је просто, и нека Бог вама и свакоме Црногорцу и Србину, ђе који био, благослови и умножи сваку добру работу... Љубите Црну Гору и сиротињи чините правду!“

Кад га је свештеник причестио, скинуо је капу с главе и јаким гласом рекао: „О велики самостворитељу! Помози јадноме но јуначком Црногорском народу; одржи га у слози и у витешком поштењу!“

Затим устане са велике столице, пређе преко собе, и легне на постељу. Ту је неко време жмурио као да се одмарао. Свуд око њега била велика тишина Још једанпут отвори очи, погледа на главаре и на своју родбину, па издане.

То је било 19. октобра 1851. године, у 10 сахати пре подне.

И једнога од највећих људи века XIX. нестаде са света — — да у народу свом буде док је народа му, и након народа, у историји да се слави и велича довека!

ј+ъ.

Трговина.

НОВИ САД, 19. октобра 1901. г. Пшеница прве каквоће фор. 7·——50 н. Пшеница средња фор. 7·30—40 н. Пшеница лакша роба фор. 7·——— н. Наполица ф. 6·80—90 н. Јечам нови ф. 5·30—70 н. Зоб фор. 6·70—7 фор. — Кукуруз у зрну ф. 5·——— ф. нови у клипови ф. 2·60—70 н.

Маст 50 фор. Сланина сува 50 фор. дебела пушена 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	32—33 нов.	живе
„ средњи . .	30—31 нов.	мере
„ лаки . . .	27—29 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	35—37 нов.	по клгр.
Јагњци	——	по пару фор.
Овци .	8—16	по пару фор.

*

БЕЧ, 29. окт. по рим. (Оригинални извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 13049 к., дошло је 4789 к. млађе врсте, 8116 к. угојених мађ. соја. — Свега 12905 к. дотерано.

Трговина је била трома.

Продавало се:

Прима роба	80—82	пот. изнимно — пот.
Средња „	75—77	„
Сремска „	74—77	„
Назимад „	72—86	„

Цена је сланини 88—90 кр.
„ „ масти 90—92 кр. Све од 100 кгр.

Вашар рогате марве.

На данашњем вашару рогате марве беше дотерано свега 5420 комада, од којих беше 3600 угојених и 1820 комад мршавих.

Трговина је била трома.

Немачке прима —	80—85 пот.
Слабије — — —	67—74 „
Мађареке прима —	67—77 „
Средње — — —	48—58 „
Бикови немачки прима	54—65 „
Бикови немачи слабији	41—52 „

од 100 килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

*

БУДИМПЕШТА, (Штајнбрух) 30. октобра 1901. (Извештај Косте Брашована). Ференцварошко свињарско тржиште.

Од јучер заштеђено 881 ком., дотерано 997 кмо., свега 1878. Од истих је продато 1068, а остало је 710 ком. Куповно расположење услед већег догона је доста мртво ишло, плаћало се за прву приму 44—45 новч., за лакшу и лошију робу 40—42 новч. по килограму. 45 кила живота по пару и 4% рабата.

ОГЛАСИ.

Распродаја!!!

ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА

Д. КОДА

У НОВОМЕ САДУ

распродаје сву своју робу по знатно обаљеним ценама, те позива п. н. публику, да што пре своје потребе набави, јер распродаја неће дуго трајати.

Уједно сам вољан своју радњу, која већ 30 година постоји а најбоље и најзнатније муштерије послужује и у целом или у већим партијама предати уз врло повољне услове.

Рефлектанти нека се директно обрате на горњег. 638 3—

Патент-стакло са жицама

Најбоља и најмодернија стаклена материја за сводове и прозоре у жељезничким дворанама, за отворена дворишта, машинске радионице, сложишта, веранде, за разне преграде сигурне од ватре а при том пропуштају светлост, за плоче ради сигнала итд. итд. Израђене у дебљини од 4—30 m./m. а у плочама од 2—5 m².

Особине! Необична јачина, да се не може разбити, ни пребити. Пожар је искључен у највећем степену. Пропушта ванредну светлост, лако се чисти. Уштеда гвожђа на зградама.

До сад је употребљено ово стакло са највећим успехом код многих државних и приватних зграда. Обавезна употреба код многих жељезница ту и у иноземству.

Омотачи за заштиту уз стакла са жицама.

За водене судове на локомотивима и парним казанима.

Тврдо ливене стаклене плоче за патосе и сводове, које пропуштају светлост,

у чврстој маси са глатким и шареним плочама полу или чисто белој боји, са и без жица.

Стаклени креп и стаклене цигље

у полу или чисто белој боји, са или без уметнутих жица у разним облицима и величинама.

Aktien-Gesellschaft für Glasindustrie vorm. Friedr. Siemens, Neustadt bei Elbogen (Böhmen).

Има и других производа: боца од сваке руке, запушача за боце, ливена стакла белгијске и немачке врсте и стакло од станца (Stanzglas), такође патентирана слова од стакла. 609 3—3

ЗА ЧУДО ЈЕФТИНО!

315 СТВАРИ САМО ЗА 1 ф. 85 НОВЧ.

Један елегантан сат са трогодишњом гаранцијом заједно са позлаћеним ланцем, 1 леп кође са источњачким бисером, најлепши украс за женскиње, 1 врло леп цигаретеншпиц са берштајном, једна дивна игла за пошу са симиљи бриљантом, 1 врло елегантан прстен са имитинираним драгим каменом за господу и госпође, 1 дивна гарнитура са дугмадима са патент копчом за манжетне, крагнове и груди, 3 комада правих кончаних џепних марама, 1 врло леп елегантан писаћи прибор од никла са енглеским механизмом, 1 дивна кутија за тоалету са финим чешљом, 1 врло елегантан париски брош за даме, најновије моде, 1 врло лепо увезана бележница, 20 ком. ствари потребних за дописивање, 1 врло фино држаље за пера, 72 енглеска пера за писање и 200 разних ствари које су у кући потребне, могу се добити поштанском упутницом у наточ (per Nachnahme) или кад се пошље новац на адресу:

Exporthaus H. Spingarn
in **Krakau**, Postfach 53/56.

Ко наручи два пакета добија још бадава 1 фини федермесер са две сеченице. Ако се коме пошиљка не допада, новац се враћа. 660 1 1

Чоколада — **Париз 1900.** — **Grand-Одликовање.**

SUHARD 698 32—

Може се свуда добити. — **Какао**

Треба покушати срећу!

Већ су се многи, који су код нас купили срећку, усрећили.

Највећег изгледа на добитак има наша краљ. угарска класна лутрија. Од

100.000 срећака извући ће се **50.000** СА НОВЧАНИМ ДОБИТЦИМА.

Највећи добитак евентуално

1,000.000 КРУНА.

1 премија 600.000, 1 добитак од 400.000, 200.000, 2 по 100.000, 1 од 90.000, 80.000, 70.000, 2 по 60.000, 1 по 40.000, 5 по 30.000, 1 од 25.000, 7 по 20.000, 3 по 15.000, 31 по 10.000, 67 по 5.000, 3 по 3.000, 432 по 2.000, 763 по 1.000, 1238 по 500, 90 по 300, 31700 по 200, 3900 по 170, 4900 по 130, 40 по 100, 3900 по 80, 2900 по 40. У свему:

13,160.000 Круна, словом тринајест милиона 160.000 Круна.

GLÜCKSKALENDER FÜR DAS JAHR 1901.

Jänner			Feber			März			April			Mai			Juni			Juli			August			September			October			November			Dezember		
D	1	4942	F	1	38274	F	1	19815	M	1	44375	M	1	48568	S	1	38250	M	1	51636	D	1	59560	S	1	83465	D	1	55184	F	1	17797	S	1	35362
M	2	36473	S	2	51334	S	2	40439	D	2	52639	D	2	53709				D	2	56046	F	2	83332	M	2	89342	M	2	83536	S	2	33978	M	2	44347
D	3	49544							M	3	50576	F	3	62819	S	2	51331	M	3	65892	S	3	86052	D	3	48569	D	3	8560				D	3	51650
F	4	53718	M	3	56319	S	3	51635	D	4	83383	S	4	86468	M	3	55186	D	4	83554				M	4	56709	T	4	88250	S	3	51633	M	4	59560
S	5	62452	D	4	64441	M	4	58050	F	5	86068				D	4	62472	F	5	19815	M	4	25365	D	5	62819	S	5	51331	M	4	58046	D	4	83332
			D	5	83551	D	5	65835	S	6	35866	S	5	89345	M	4	83550	S	6	40489	D	5	44373	F	6	83468				D	5	65832	F	5	86052
S	6	83475	M	6	17349	M	6	83501				M	6	36462	D	6	8568				D	6	52329	S	7	89345				M	6	83584	F	6	83333
M	7	4053	D	7	38904	D	7	21622	S	7	44382	D	7	4042	F	7	38274	S	7	51635	M	7	59576				D	7	62472	D	7	19815	S	7	35365
D	8	36475	F	8	51612	F	8	40497	M	8	52340	M	8	36473	S	8	51334	M	8	58050	D	8	86068	S	8	36462	D	8	83550	F	8	40489	S	8	44375
M	9	49711	S	9	58019	S	9	51636	D	9	59598	D	9	49544				D	9	65835	F	9	86065	M	9	49541	M	9	8568	S	9	51635	M	9	52329
D	10	53719							M	10	83430	F	10	53718	S	9	56319	M	10	83591	S	10	35366	D	10	4042	D	10	38274	S	10	58050	D	10	59576
F	11	62459	S	10	64479	S	10	59505	D	11	86070	S	11	62452	M	10	64441	D	11	21622				M	11	36473	F	11	51334	M	11	65835	M	11	83388
S	12	83492	M	11	83562	M	11	65839	F	12	35371				D	11	83551	F	12	40497	S	11	44382	D	12	49544	S	12	58019	D	12	83561	D	12	86063
			D	12	17752	D	12	85121	S	13	48076	S	12	83478	M	12	17549	S	13	51636	M	12	52340	F	13	53718				M	13	21622	M	13	35366
S	13	8457	M	13	38913	M	13	32706				M	13	4053	D	13	38904				D	13	59598	S	14	62452	M	14	83551	D	14	40497	S	14	44382
M	14	37404	D	14	51620	D	14	44336	S	14	52503	M	14	36475	F	14	51612	S	14	59505	M	14	83430							F	15	51636			
D	15	49715	F	15	58033	F	15	51643	M	15	60033	M	15	49711	S	15	58019	M	15	65839	D	15	86070	S	15	83478	D	15	17349	M	16	59503	S	15	52340
M	16	53720	S	16	64486	S	16	59504	D	16	83436	D	16	53719				D	16	85121	F	16	85371	M	16	4053	M	16	38904				M	16	59598
D	17	62461							M	17	89324	F	17	62459	S	16	64479	M	17	32706	S	17	48076	D	17	36475	D	17	51612	S	17	65839	D	17	83430
F	18	83494	S	17	83564	S	17	83265	D	18	35375	S	18	83492	M	17	83562	D	18	44336				M	18	49711	S	18	58019	M	18	85121	M	18	86070
S	19	8466	M	18	17760	M	18	85123	F	19	48087				D	18	17752	F	19	51643	S	18	52503	D	19	53719	M	19	60035	D	19	32706	D	19	35371
			D	19	38940	D	19	35355	S	20	52551	S	19	8457	M	19	38913	S	20	59504	M	19	60033	F	20	62459				M	20	44336	M	20	48076
S	20	88139	M	20	51630	M	20	44337				M	20	37404	D	20	51620				D	20	83436	S	21	83492	S	20	83562	D	21	51643	S	20	60035
M	21	51356	D	21	58036	D	21	51649	S	21	60040	D	21	49715	F	21	58033	S	21	83265	M	21	89324				M	21	17752	D	22	59504	S	21	52503
D	22	55184	F	22	65816	F	22	59519	M	22	83439	M	22	53720	S	22	64486	M	22	85123	D	22	35375	S	22	8457	D	22	38913	F	23	83265	M	23	83436
M	23	62466	S	23	17797	S	23	83320	D	23	89327	D	23	62461				D	23	35355	F	23	48087	M	23	37404	M	23	51620				D	23	89324
D	24	83536							M	24	35377	F	24	83494	S	23	83564	M	24	44337	S	24	52551	D	24	49715	D	24	58033	S	24	85123	M	24	35355
F	25	8566	S	24	38973	S	24	85128	D	25	48559	S	25	8466	M	24	17760	D	25	51649				M	25	53720	F	25	64486	M	25	35375	D	25	48087
S	26	38256	M	25	51633	M	25	35362	F	26	52581				D	25	38940	F	26	59519	S	25	60040	D	26	62461	S	26	83564	D	26	44337	M	26	52551
			D	26	58046	D	26	44347	S	27	60045	S	26	38139	M	26	51630	S	27	83320	M	26	83439	F	27	83494				M	27	51649	F	27	59519
S	27	51381	M	27	63832	M	27	51650				M	27	51356	D	27	58036				D	27	89327	S	28	8466	S	27	17760	D	28	59519	S	28	60040
M	28	55186	D	28	83584	D	28	59560	S	28	83465	D	28	55184	F	28	65816	S	28	85128	M	28	35377				M	28	38940	F	29	83320			
D	29	62472				F	29	83332	M	29	89342	M	29	62466	S	29	17797	M	29	35362	D	29	48559	S	29	88139	D	29	51630	S	30	85128	M	30	89327
M	30	83550				S	30	86052	D	30	35377	D	30	83536				S	30	38973	F	30	52581	M	30	51356				D	31	65816			
D	31	8568										F	31	8560				M	31	51650	S	31	60045												
						S	31	35365																											

Wann habe ich Geburtstag? Jeder versuche sein ***Glück*** mit der an seinem ***Geburtstage*** verzeichneten Nummer. In diesem Kalender ist an ***jedem Tage*** des Jahres eine Nummer verzeichnet, welche bei ***umgehender*** Bestellung von uns bezogen werden kann, so dass Jedem die Wahl seiner Nummer freisteht. Sollte die Nummer inzwischen vergriffen sein, so senden Ihnen eine ähnliche.

Читаво подузеће стоји под надзором државним.

Улог за **оригиналне срећке I. класе** по плану износи:

за **осмину** (1/8) ф. —·**75 или круна 1·50** — за **четвртину** (1/4) ф. **1·50 или круна 3·—**
„ **половину** (1/2) ф. **3·—** „ „ **6·—** — „ **читаву** (1/1) ф. **6·—** „ „ **12·—**

које ће се сваком уз поузеће (**Nachnahme**) или претходну **пошиљку** своте послати.

Званични планови бадава. Поруке за оригиналне срећке молимо, пошто **вучење већ 22. и 23. маја почиње**, да најдаље до 628 5—8

21. новембра о. г. п. н.

непосредно на нас пошљете.

ФИЛИЈАЛЕ:
Museumring 11.
Elisabethring 54.

A. Török & Co.

BANKHAUS
Budapest. V., Waitznerring 4/a.

Ми смо многе и врло велике добитке исплатили нашим поштованим муштеријама и то за кратко време преко пет и по милиона круна.

Порука, коју треба одсећи. **Herren A. TÖRÖK & Co. Hauptcollecteure, Budapest**

Молим за пошиљку ..... оригиналне срећке I. класне кр. угар. повл. класне лутрије са званичним планом извлачења.

Свота од ..... Кр. { **треба се уз поузеће подићи** / **следи са поштанском упутницом** } Што се не жели, молимо да се превуче.

Тачна адреса .....

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.